

Radosław Mazur

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM NAUKOWEGO *WYCHOWANIE KATOLICKIE W DOBIE WSPÓŁCZESNYCH PRZEMIAN*, KOSZALIN, 6 MAJA 2017 R.

6 maja 2017 r. w auli Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie odbyło się sympozjum poświęcone współczesnej katolickiej myśli pedagogicznej, zorganizowane przez Wyższe Seminarium Duchowne w Koszalinie oraz Wydział Katechetyczny Kurii Biskupiej w Koszalinie. Tytuł sympozjum *Wychowanie katolickie w dobie współczesnych przemian* określił obszar tematyczny wystąpień, które z jednej strony dotyczyły specyfiki katolickiej propozycji wychowawczej, a z drugiej strony konfrontacji tej koncepcji z wyzwaniem współczesności. Sympozjum stało się okazją do zaprezentowania dorobku znaczących ośrodków naukowych (KUL, UWM, AP, UKSW, USZ) zgromadzonym studentom Instytutu Teologicznego w Koszalinie, alumnom Wyższego Seminarium Duchownego, katechetom oraz do wymiany myśli podczas konkludującej je dyskusji.

Sympozjum podzielone zostało na dwa bloki tematyczne. Pierwszy z nich skupił się na katolickiej myśli pedagogicznej dotyczącej wychowania ogólnego, drugi natomiast na wychowaniu religijnym, a także na szczególnym kontekście wychowawczym, jakim jest świat mediów cyfrowych. W czasie przerwy pomiędzy blokami organizatorzy zapewnili uczestnikom możliwość regeneracji przy kawie i herbacie.

Po przywitaniu gości i uczestników przez rektora Wyższego Seminarium Duchownego ks. dra Wojciecha Wójtowicza i wprowadzeniu w sympozjum z istotnym podkreśleniem aktualności podejmowanej tematyki, pierwszy referat, pt. *Wychowanie chrześcijańskie wśród dróg i bezdroży współczesnej myśli pedagogicznej*, wygłosił ks. prof. dr hab. Marian Nowak, dyrektor Instytutu Pedagogiki oraz kierownik Katedry Pedagogiki Ogólnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Pedagog w swym wykładzie zaprezentował główne linie i nurty we współczesnym wychowaniu chrześcijańskim uwarunkowane globalnymi przemianami ekonomicznymi, społecznymi i kulturowymi. Specyfikę wychowania chrześcijańskiego autor ukazał

w szerszej perspektywie współczesnych koncepcji wychowawczych – to owe tytułowe „drogi i bezdroża”. Powołując się na badania i stanowiska przedstawicieli katolickiej myśli pedagogicznej, podkreślił, że system moralny i etyczny jest obecnie poddawany ustawicznym próbom. Podkreślił również rolę, wagę i potrzebę integralnych badań prowadzonych przez różne dyscypliny naukowe i subdyscypliny szczegółowe pedagogiki.

Kolejny wykład wygłosiła dr Aldona Zakrzewska, adiunkt w Katedrze Dydaktyki i Historii Wychowania na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Podjęty temat to *Pedagogika katolicka a wychowanie młodego pokolenia do odpowiedzialności społecznej*.

Autorka ukazała trudności związane ze współczesnym kształtowaniem młodego pokolenia do odpowiedzialności społecznej, których przyczynami są: technicyzacja i informatyzacja, a także coraz powszechniejsza indywidualizacja prowadząca do zaniku bezinteresowności i etosu działania z myślą o dobru drugiego. Pewną receptą na opisane zjawiska może być pedagogika katolicka, która ze względu na swoje cechy, takie jak: humanitaryzm, nadprzyrodzoność, uniwersalizm, charakter pozytywny, chrystocentryzm oraz personalizm, kształtuje integralnie człowieka. Szczególną przestrzenią oddziaływania pedagogiki katolickiej na dzieci, młodzież, ale i całe rodziny, są szkoły katolickie. W Polsce możliwość tworzenia takich szkół upowszechniła się po roku 1989 (do tego roku funkcjonowało w Polsce 12 szkół katolickich, w roku szkolnym 2015/16 było ich 608, a kształciło się w nich ponad 66 tys. uczniów). Szkoły katolickie funkcjonują w oparciu o dokumenty Kościoła zarówno powszechnego, jak i partykularnego, które wskazują na chrześcijańską wizję świata jako podstawę działań wychowawczych. Z tej bazy wynikają bardziej szczegółowe założenia, wśród których istotne jest podejmowanie zadań społecznych, wychowanie do życia wspólnotowego, podmiotowe traktowanie wychowanka, włączanie go w aktywność pozalekcyjną, a także kształtowanie w uczniach osobowości chrześcijańskiej z jej charakterystycznym ukierunkowaniem na służbę drugiemu. Tak zarysowana działalność szkół katolickich staje się szansą na kształtowanie zagrożonych dzisiaj mocno postaw prospołecznych.

Ostatni wykład w pierwszym bloku sympozjum wygłosiła dr Danuta Apanel, adiunkt Instytutu Pedagogiki Akademii Pomorskiej. Wystąpienie zostało zatytułowane *Aktualność polskiej katolickiej myśli pedagogicznej*.

Dr Apanel zaprezentowała polską katolicką myśl pedagogiczną na przykładzie bł. Marii Karłowskiej, św. Jana Pawła II i ks. Janusza Tarnowskiego. Szczegółowo przedstawiła działalność praktyczną Marii Karłowskiej – błogosławionej Kościoła katolickiego, polskiej zakonnicy, założycielki Zgromadzenia Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej, która na ziemiach polskich byłego zaboru pruskiego z ogromnym poświęceniem prowadziła pracę społeczną na rzecz ubogich, chorych, rozbitych rodzin oraz resocjalizacyjną wśród dziewcząt i kobiet „z ulicy”. Zakładała ośrodki wychowawczo-resocjalizacyjne (Domy Opatrzności Bożej), wyposażone w warsztaty pracy, które umożliwiały wychowankom rehabilitację społeczną i religijną. Aktualność myśli i praktyki wychowawczo-resocjalizacyjnej bł. M. Karłowskiej odzwierciedla się w pracy współczesnych streetworkerów działających na ulicach wielkich miast oraz pracowników socjalnych.

Po przerwie kawowej drugi blok sympozjum zainauguowało wystąpienie ks. prof. Kazimierza Misiaszka, salezjanina, dyrektora Instytutu Teologii Praktycznej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, kierownika Katedry Dydaktyki Katechetycznej, przewodniczącego Stowarzyszenia Katechetyków Polskich, zatytułowane *Wychowanie katolickie wobec wyzwań współczesności*.

Autor na wstępie wystąpienia zaznaczył, że zamierza się skupić nie tyle na istocie i charakterze wychowania katolickiego, co zostało już ukazane w poprzednich referatach, ale głównie na współczesnych wyzwaniach, jakie się w nim i przed nim pojawiają. Wśród podstawowych wyzwań dla wychowania katolickiego zwrócił uwagę na kryzys życia rodzinnego, ale także próbę przededefiniowania pojęcia rodziny, zanegowania tradycyjnego i trwałego modelu rodziny i małżeństwa, promocję związków jednopłciowych. W obliczu powyższych zjawisk tym bardziej paląca jest potrzeba katolickiej formacji dorosłych. Obecność Kościoła w życiu rodzin jest szansą na codzienne im towarzyszenie, co jest modelem właściwym, w przeciwieństwie do instytucji, które roszczą sobie prawo do zastępowania rodziny w jej obowiązkach. Nawiązując do szerokiego nurtu ewangelizacyjnego w praktyce duszpasterskiej Kościoła, prelegent podniósł konieczność ewangelizacji rodzin, co wydaje się najowocniejszą formą oddziaływania także na dzieci i młodzież. Przypomniał również, że to katecheza parafialna jest podstawową formą wychowania chrześcijańskiego, stąd potrzeba, nie dezawuuując szkolnego nauczania religii, jej ustawicznego rozwoju i szukania strukturalnych rozwiązań na ożywienie działań katechetycznych w parafii. Innym ważnym wyzwaniem wychowawczym jest obecność Kościoła w świecie mediów, a także pomoc, wraz z rodzicami i innymi środowiskami wychowawczymi, w krytycznym odbiorze informacji medialnych oraz w umiejętnej obecności w cyberprzestrzeni, tak by ta obecność nie zastępowała realnego życia. Ostatnim z zarysowanych wyzwań było promowanie wszelkich form stowarzyszeniowych mających w szerokim tego słowa znaczeniu chrześcijański potencjał wychowawczy.

Kolejnym z prelegentów był ks. dr Krzysztof Łuszczek, adiunkt w Katedrze Nauk o Rodzinie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, który wygłosił referat zatytułowany *Nowe paradygmaty wychowania w środowisku cyfrowym*.

W świecie mediów dokonuje się ciągła transformacja, która sprawia, że wiele dotychczasowych paradygmatów traci swoją aktualność. Należy do nich przekonanie o międzygeneracyjnej cyfrowej antynomii. Dzisiaj nie funkcjonuje już podział na ludzi młodych – „cyfrowych tubylców” i ludzi starszych – „cyfrowych emigrantów”, ta przepaść została już w dużej mierze zasypana. Zmienia się także traktowanie internetu jako źródła wiedzy. Po okresie bezkrytycznego zachwyty nad możliwościami dotarcia do informacji pojawił się czas sceptycyzmu co do ich rzetelności, zwracanie uwagi na „smog informacyjny”, dzisiaj zaś otwierają się nowe perspektywy informacyjne związane z tak zwanymi *big data*. Zmienia się również architektura świata cyfrowych mediów, w których obserwuje się odchodzenie od klasycznej „ramówki” na rzecz jednego hipermedium, w którym to widz jest architektem struktury przekazu.

Autor zauważył równocześnie, że nowe technologie wypierają naturalne relacje między rodzicami a dziećmi, atomizują rodziny. Osobne wyzwania wychowawcze związane

są z rozwijającym się w dużym tempie „internetem rzeczy”, to znaczy coraz większą ilością przedmiotów skomunikowanych ze sobą wzajemnie. Dzieci i młodzież trzeba przygotować do spotkania z nowymi technologiami, ale jeszcze większą uwagę należy zwracać na właściwe kształtowanie relacji interpersonalnych oraz na rzetelną edukację medialną.

Ostatnim z wygłoszonych przedłożeń było wystąpienie księdza dr. Radosława Mazura, dyrektora Wydziału Katechetycznego Kurii Biskupiej w Koszalinie i wykładowcy Instytutu Teologicznego w Koszalinie, zatytułowane *Wskazania wychowawcze we współczesnych dokumentach Kościoła*.

Poczynając od nauczania Soboru Watykańskiego II, poprzez dokumenty posoborowe, aż po najbardziej aktualne wypowiedzi papieży, ukazana została ewolucja myśli wychowawczej Kościoła. We współczesnym Magisterium odnajdziemy zarówno zarysowaną koncepcję wychowania (rozumianego ogólnie, jak i wychowania w wierze), wskazanie na właściwe relacje między podmiotami wychowania, ukazane cele wychowania, jak i zwrócenie uwagi na środki, przy pomocy których można osiągnąć zakładane cele. Zebrane wypowiedzi składają się na całościową wizję wychowawczą charakteryzującą się szacunkiem dla procesu wychowania i wychowanków, a także odnoszącą ich zarówno do doczesnego, jak również wiecznego celu wychowania.

Z analizy dokumentów i wypowiedzi wynika, że wychowanie jest istotną przestrzenią refleksji Kościoła. Przywołane treści mają zarówno charakter teoretyczny, jak też przybierają kształt praktycznych rozwiązań i propozycji. Widoczna jest ewolucja w kierunku coraz bardziej integralnego spojrzenia na wychowanie, a także zaufanie, choć nie bezkrytyczne, wobec współczesnych teorii psychologicznych i pedagogicznych.

Po wygłoszonych referatach wywiązała się dyskusja, która była okazją do dopowiedzeń, doprecyzowań, a także odpowiedzi na wątpliwości i pytania słuchaczy. Tematyka wystąpień wzbudziła zainteresowanie obecnych, a organizatorom sympozjum ukazała, jak ważne jest organizowanie podobnych wydarzeń.